

UPOZNAJ SVOJE SVETO PISMO

Rev. David J. Fant

UPOZNAJ SVOJE SVETO PISMO

Jednostavno pomagalo i vizuelna pomoć
Za razumevanje Knige nad knjigama

Rev. David J. Fant, Doktor Pisma
Generalni sekretat Emeritus, New York Bible Society International

SADRŽAJ

Božija čudesna knjiga	3
Najlepša ispričana priča	4
Kako proučavati Bibliju?	6
Kako smo došli do Biblije?.....	8
Orginalni jezici.....	9
Drevni manustripti	11
Biblijske knjige – sadržaj	14
Hristova čudesa	31
Isusove priče	33
Poznati biblijski odeljci.....	35
Poznate biblijske ličnosti	39

Osim prve tri strane, Upoznaj Svoje Sveto pismo je u originalu napisano kao dodatak Kolinsonovom izdanja Revised Standard verzije Biblije, korišćeno u Platin seriji.
Copyright 1962 by William Collins Sons & Co. of Glasgow and New York.
Štampano uz dozvolu.

NEW YORK BIBLE SOCIETY INTERNATIONAL
5 East 48th Street, New York, N. Y. 10017

BOŽIJA ČUDESNA KNJIGA

Po svakom mogućem merilu, Biblija je neprikosnovena knjiga. Ona je najstarija, najviše korišćena, čitana, pamćena, poštovana i najuticajnije knjiga poznata ljudima. Sadrži jedini autentični zapis postanka čoveka i materijalnog univerzuma; beleži najdrevniju istoriju ljudske rase; objavljuje Boga i Njegov čudesan plan otkupljenja; objavljuje suštinu života; i podiže veo sa budućnosti i šta se dešava posle smrti. Time zauzima najznačajnije mesto u književnosti, i to je potvrđeno i time da je to prva ikada štampana knjiga.

„Međutim“, možda se pitate, „da li je neophodno i posedovati Bibliju? I kako da budemo sigurni da je ona zaista Reč Božija?“.

Činjenica je da Bog ima i druge načine na koje može da nam govori; zapravo to je i činio. U različitim momentima objavljuvao se kroz znake (Mojsijeva čuda), simbole (stub vatre i oblaka), snove (Josif, Faraon), direktnom komunikacijom (sa Mojsijem), Urim i Turim, vizije, inkarancija Hrista, odgovorene molitve, brigu za nas, prirodu, savest i mnoge druge načine.

Međutim ni jedan od navedenih načina nije imao esencijalni element stalnosti. Za objavu koja je otvorena, stalna, dostojna poverenja i dokazana, ništa ne može zameniti Pismo. Postoje dva jedinstvena načina na koje je Bog stavio svoj pečat potvrde na Reč – čudesima i ispunjenim proročanstvima. Biblija je knjiga čuda i proroštva. Najuzvišenija mudrost; čista u idealima; najznačajnija poruka, i nadilazi sve, nebo i zemlju, dušu i telo, vreme i večnost. Međutim najznačajnija karakteristika koja nadilazi najznačajnija ljudska pisanja jesu čudesa i proroštva.

Sigurno imamo bitne razloge da verujemo u božansku objavu. Ako prihvatamo svemogućnost Božiju, to je *moguće*, da Bog koji je stvorio i održao čovečanstvo, da mu je dao svoju čudesnu reč. *Moguće* je, iz same mudrosti i dobrote Božije, da se Bog objavi i da želi da komunicira svoju volju sa Nama, najuzvišenijim od svega stvorenog. Sasvim je za *očekivati*, i prirodno je da verujemo da će Bog objaviti svoju volju, zapravo u svim vekovima i svim delovima sveta ljudi su verovali u natprirodnu objavu – religije imaju svoje „svete knjige“. Ali još više, *neophodno* je, jer iako nas sama priroda uči da postoji Bog sile, mudrosti i ljubavi, ipak ne uspeva da odgovori na pitanja koja mi imamo.

Bez objave, mi nikada ne bi otkrili sami po sebi, ispravan pogled na Bog, spasenje i večnost. Zato mora da postoji *pisana* objava, koja je dosledna i stalna. Božija objava mora da bude objavljena kao *Pismo*.

U drevnim vremenima, tradicija je bila dominantan metod Božije objave i prenošenja iste. Proces nije bio težak ili nepoznat. Enoh i Noje su razgovarali, Avraam i Sim, njegov daleki predak (deseta generacija) su živeli u isto vreme. Zapravo, u vreme patrijarha, autorizovana kolekcija ispirisanih objava nije bila potrebna. Direktna komunikacija sa neba se dešavala, i to je formiralo osnovu religijskog doživljaja među ljudima. Na taj način su se razvila rana religijska sećanja.

Bog nam je dao Bibliju, Njegovu čudesnu knjigu, „sigurnu reč proročanstva“, lampu našim stopama, i svetlo našem putu. Čitamo je radi mudrosti, verujemo da se spasimo, praktikujemo da se posvetimo. Ona je Reč Božija, koja će opstati i kada nebo i zemlja nestanu.

NAJLEPŠA ISPRIČANA PRIČA

Propustićemo osnovno razumevanje božanske objave ako se skoncentrišemo samo na mehaniku ili kako je nastalo Sveto pismo. Jer Biblija je napisana sa posebnom svrhom – da objavi Boga nama, da nam pokaže kako da ispunimo našu najznačajniju ulogu i pokaže nam put do Boga i radost večnog života.

Biblija je jedini nepogrešiv izvor vere i verske prakse. Originalno napisana od svetih ljudi kojima je Bog kroz Duha Svetog govorio (2 Petrova 1:21), potvrđeno u istoriji i dokazima kao izvor božanske inspiracije, ne samo da je korisno za pouku, ukor, popravljavanje, trening u pravednosti, nego nam daje i instrukcije o spasenju (2 Timoteju 3:15-16).

Dužni smo da savesno i svrsishodno pristupimo pručavanju. Istina ne treba da se boji istraživanja, i Knjiga istine je imala koristi od rada upornih proučavalaca. U svetlu modernih otkrića, Biblijski tekst je u mnogo boljem stanju nego u bilo kojem vremenu od smrti njegovih autora. Zahvalnost ide i originalnim prevodiocima koji su preneli tekst sa minornim odstupanjima i mi možemo reći kao i Psalmist „Obećanja Gospodnja su čista, kao srebro pročišćeno u peći.. sedam puta“ (Psalam 12:6).

Jednog posebnog data u predivnoj Judeji, Isus se pojavio među masom koja se okupila oko Jovana Krstitelja. Prepoznajući ga, Jovan Krstitelj, poslednji od Judejskih proroka, izjavio je: „Gle, Jagnje Božije, koje nosi grehe sveta!“ (Jovan 1:29).

To je bio istorijski, dramatični događaj, kao znak vrhunca Božijeg predodređenog plana otkupljenja. Originalno čovek je bio stvoren po liku Božijem, i postavljen u plodonosnom Edenskom vrtu, bezgrešan i u svakodnevnoj komunikaciji sa Bogom – jasni znak Božije ljubavi i providnosti. Ali Adam i Eva su pali pred Iskušiteljem, greh je ušao, a za njom i smrt. Kazna je objavljena i mogla se izbeći samo kroz prolivanje krvi.

Način na koji je greh mogao biti opravdan, i pravda izvršena, ilustrovano je kroz sveštenstvo, šator sastanka, oltar i žrtveni sistem Starog zaveta, Pashu, sećanje na bekstvo iz Egipta, i time je prikazana slika potpunog otkupljenja koje će doći. „Kada vidim krv, ja ću proći“ (Izlazak 12:13). „Bez prolivanja kriv nema oproštenja greha (Jevrehima 9:22).

U Postanju 22, priča Otkupljenja je opisana kroz poseban zahtev koji Bog daje Avramu. Tražio je da na žrtvu prinese svog jedinog sina Isaka. Međutim, pre nego je prolivena krv koja donosi smrti, Bog je progovorio u ljubavi „Ne stavlaj ruke na dečaka“. Avramov sin je bio pošteđen, za razliku od dana o kojem je Jovan Krstitelj govorio, gde Sin nije bio pošteđen, nego je morao da plati kaznu za oproštenje naših greha i greha sveta.

Krst Hristov, kojeg spominjemo svaki Veliki Petak, čini krunsku taču u Božijoj objavi ljubavi u otkupljenju čoveka. Sada svaki vernik na svetu može da ispovedi, kao u himni:

Od svake olujne bure,
Od svakog talasa koji obara,
Tu je mirna, sigurna luka,
Koju nalazimo u milosti Njegovoj.

Otkrivna priča Božijeg otkupljenja je najljepša ispričana priča. Priča se razvija kroz reči i dela od Postanja 1. do Otkrivenja 22. Bog je stvorio čoveka po svome obličju, oblikovao vrt da u njemu prebiva; razgovarao sa njim kao prijatelj sa prijateljem. Kada je čovek pao, Bog je postavio put oporavka koji je trajao hiljadama godina. Ljudski neuspeh i Božije oprosteno je oblikovano u Priči o Nevernem sinu (Luka 15:11-32.) Bog je dao život ali ga je čovek prokockao; brinuo se ali je to obezvređeno. Kao Isav, zamenio je večne vrednosti za zbrku kaše.

KAKO PROUČAVATI BIBLIJU?

Pojedini izbegavaju čitanje Biblije zbog veličine teksta. Zapravo može da se pročita od korice do korice za 70 časova, pojedine knjige u Svetom pismu se pročitaju za par minuta. Pošto se radi o delu svetske književnosti, najpoznatija i najcitiranija, niko ne može da se smatra stvarno obrazovanim ako je ne pročita.

Može se reći, da Bibliju treba čitati kao bilo koju drugu knjigu – stalno, najmanje poglavlje, knjigu po knjigu. Svaka od 66 knjiga čine svoj jedinstveni doprinos božanskoj biblioteci. Iako su te knjige podeljene u poglavlja (50 u Postanju), često se jedna tema nastavlja kroz više poglavlja (priča o Josifu teče od Postanja 37. do 50.).

Bez obzira na način na koji čitamo Bibliju, dnevno čitanje treba da nam postane navika. Tiho vreme sa Knjigom nad knjigama, svako jutro, pripremiće nas psihički, mentalno i duhovno. Svaki zemaljski oblak će biti odnešen vetrom sa obala večnosti.

Ako imate samo ograničeno vreme, možete kompletirati celu Bibliju za godinu dana, čitajući tri poglavlja dnevno, a nedeljom pet poglavlja. Dinamičnost možete uneti birajući dva poglavlja iz Starog i jedno poglavlje iz Novog zaveta. Pojedina poglavlja, kao na primer dvadeset treći Psalam, mogu biti kao oaza u peskovitom, suncem ispečenom životu. Takvim poglavljima vraćaćete se iznova.

Sa druge strane, Bibliju treba čitati različito od drugih knjiga. Ona je jedinstvena, ne odnosi se samo na ovo vreme i prostor, nego iza granica smrti. Treba joj pristupiti sa otvorenim srcem i umom, kao što je Mojsije pristupio gorućem žbunu u pustinji. Ona je Glas Božiji za nas. Njeno blago je predivno i neistraživo. Oni koji je najbolje poznaju ne uspevaju da zarone u sve njene dubine.

Proučavajte Bibliju u celini. Pamтите naslove knjiga kako bi se lakše snalazili. Centralna tema Biblije je otkupljenje – Božiji plan spasenja. Tražite takve elemente – sliku kazne za greh, značenja oprostjenja, Božije ljubavi u suprotnosti našoj neposlušnosti, služba proroka, sveštenika ili kralja, smrt i vaskrsnuće Hristovo, vreme Hristove crkve, gledajte na povratak Hrista i njegovo pobedonosno uspostavljanje kraljevstva mira ovde na zemlji.

Kada se upoznate sa Biblijom u celini, postoje drugi korisni metodi proučavanja – po knjigama, poglavljima, temama, rečima. Naslovite svako poglavlje, napišite analizu svakog poglavlja na marginama. Uskoro će te moći da razlikujete pastirska poglavlja – Psalam 23. i Jovan 10. Znaćete da pogledate u Postanje 22. za žrtvovanje Isaka, i Postanje 24. kao priču o njegovoj potrazi za suprugom. Naslovi četiri poglavlja knjige o Ruti su očigledni: Sećanje, Žetva, Odmor, Nagrada. Za razumevanje pojedinih poglavlja Biblije, vidite stranu 14.

Biografsko studiranje može biti uzbudljivo. Predstavljanje mnogih poznati Biblijskih ličnosti, kako muškaraca, tako i žena je obrađeno na stranama 39-45.

Drugi metod studiranja je proučavanje čuda i priča. Hristove su navedene na stranama 31-34.

Takođe, moguće je proučavanje proroštva. Primetite kroz Stari zavet obećanje o Izmiritelju, proročanstva koja su ispunjena u Hristu, a u Novom zavetu obećanja o Njegovom ponovnom dolasku.

Bez obzira koji metod primenili, najdublje razumevanje Reči dolazi od prosvetljujuće milosti Duha Svetog, koji nas uvodi u istinu (Jovan 16:13). Pitajte Ga da vam objavi skrivene misterije i objavi slavu Isкупitelja, započetu u Starom zavetu, objavljenu u Novom zavetu. Onda, „čitajte, zabeležite, naučite i promislite“. Odlučite da ne budete čitalac Reči koji zaboravlja, nego onaj koji čini. Primenite to zlatno pravilo u praksu.

Dok otvarate Bibliju da je proučavate, neka molitva Psalmiste postane vaša: „Otvori mi oči, da mogu videti lepotu tvoga zakona. Ja sam stranac na zemlji, nemoj sakriti svoje zapovesti od mene!“ (Psalam 119:18, 19.).

KAKO SMO DOŠLI DO BIBLIJE?

U rukama držite jedan od najdragocenijih darova na svetu – Bibliju. Ako odete u knjižaru reći će vam da je ona bestseller. Idite u biblioteku, otkrićete da je to knjiga koja se najviše čita. Ona je knjiga. To i znači njen naslov, od grčke reči *biblion* – „knjiga“.

Kada je Sir Valter Skot, autor mnogih poznatih dela, na posmrtnoj postelji, okrenuo se svom autobiografu, Džonu Gibsonu Lokhartu, i rekao „Donesi mi knjigu.“ Lokhart se upitao – „Koju knjigu?“ „Ima samo jedna“, rekao je Skot, „Biblija“.

Kako je nastala ova predivna knjiga? Nije pala sa neba, predivno odštampana i ukoričena kakvu je imamo danas. Kako sama svedoči „Ljudi vođeni Duhom Svetim govorili su od Boga“ (2 Petrova 1:21.) Nazivamo to božanskom inspiracijom – „Bogom-nadahnuo“.

U početku ljudi nisu imali knjige, nego su se oslanjali na svoje sećanje. Otac bi prenosio ono što je Bog rekao na svog sina, a majka na ćerku. To je način na koji su uzbudljive priče o Edenskom vrtu, potopu, ropstvu u Egiptu ostale sačuvane u sećanju. Prenošene su generacija za generacijom usmeno. To nazivamo tradicijom.

Ljudi su na početku sveta živeli dugo. Enoh, koji je uzet u nebo a da nije umro, i Noje, koji je preživeo potop, živeli su u isto vreme. Avram, „prijatelj Božiji“, stotinu godina je moga da razgovara sa Šemom, sinom od Noja.

No, ljudi su vremenom naučili da pišu. Najraniji pokušaji su zapisani na stenama i tablicama od gline. Kasnije, koristili su manuskripte, pisali na listovima papirusa, napravljenim od biljaka koje rastu uz reku Nil. Papirus je korišćen od Egipćana, Grka, Rimljana, često u formi svitaka.

Koliko je samo značajno da imamo trajno zabeleženo šta je Bog govorio očevima! U drugom slučaju, u toku vremena, mi bi to zaboravili, ili bi činjenice postale legende.

Ako je Biblija Božija poruka o velikim stvarima ovog sveta, te stvari ostaju kada sve ostalo prođe – Njegova ljubav, volja, plan za nas žive zauvek. Zato je reč Božija, prenošena usmeno, morala biti zapisana, postati Pismo, kako bi imali konačni standard, sud. Mi ne moramo da budemo nesvesni Boga, ili da imamo pogrešne ideje o Njemu, kao idolotarija. Biblija ima trajno, dostojno poverenja, zapis Njegove volje.

Zašto je Biblija podeljena u dva dela? Zato što sadrži zapis Božije objave čovečanstvu u dva perioda vremena – prve, kroz Judejsku rasu, a posle kroz Hrista i Njegovu crkvu. Značenje toga postaje jasnije kada ova dva dela Biblije zovemo starim i novim savezom, umesto zavetom.

ORIGINALNI JEZICI

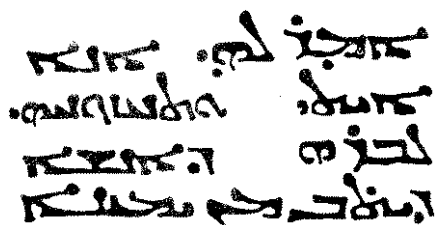
Jezici na kojima su originalne verzije Pisma zapisane su tri jezika: Hebrejski, Aramejski i Helenski (Staro-grčki). Stari zavet je napisan većim delom hebrejskim jezikom, a Novi zavet grčki. Aramejski je napisano svega nekoliko delova Pisma.

HEBREJSKI (Jevrejski). Veći deo Starog zaveta je napisan starim judejskim jezikom, osim nekoliko odeljaka na aramejskom. Hebrejski pripada porodici Semitskih jezika, pošto koreni jezika dolaze od Šema, jednog od sinova Nojevih. Ako posmatramo Jerusalim kao centar, obuhvata severni dijalekt, aramejski, i južni koji je danas nazvan arabijski. Jezik je jednostavan, moćniji i svežiji od mnogih savremenih jezika. Granice drevnih semitskih jezika su otprilike Mediteransko more na zapadu, Eufrat i Tigris na istoku, planine Jermenije na severu, i obale Arabije na jugu.

HEBREJSKI

Inspirisana literatura Judeja, koju nazivamo Starim zavetom, nije bila prihvaćena od paganskog sveta, i nisu prihvatili njeno bogatstvo. Ako je posmatramo kao književnost, međutim ona nema slično delo po jednostavnosti proze, lepoti poezije, detalja opisa, razvoja istorije i dubine poruke. Njena veličina prevazilazi druga dela antike. Ona je delo mnogih pisaca kroz mnogo vekova i u mnogim mestima pisana. Pojedini delovi Biblije su pisani u Arabiji, drugi u tamnicama Rima. Delovi su pisani u vreme faraona, a drugi u vreme cezara.

ARAMEJSKI

ARAMEJSKI. Nekoliko odeljaka u Starom zavetu (Jezra 4:8-6:18; 7:12-26; Danilo 2:4-7:28; Jeremija 10:11) napisani su u određenom aramejskom dijalektu. U kasnijim starozavetnim jezicima aramejski je sve više zamenio hebrejski, kao govorni jezik Palestine u vreme Hrista. To je bio jezik koji je koristio i Isus Hristos.

GRČKI. Sve knjige Novog zaveta su napisane na grčkom, iako je možda Matej u originalu napisan na hebrejskom. Grčki jezik Novog zaveta je različit od klasičnog grčkog jezika. To je bio uobičajni dijalekt, raširen na Bliskom istoku u toku osvajanja Aleksandra Velikog, 300 godina pre Hrista. Radi se jednostavnijoj verziji antičkog grčkog jezika, sa uticajima drugih dijalekata.

GRČKI

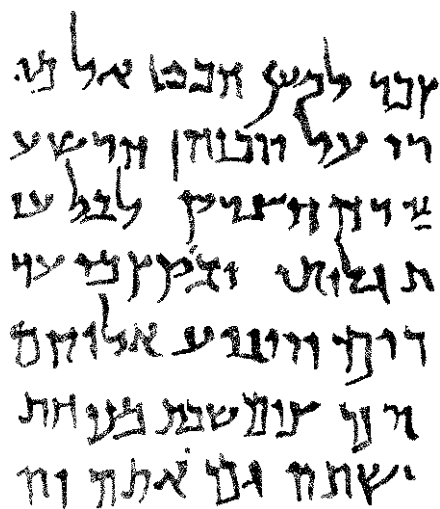
Jelinisti, Judeji koji su govorili grčki, i zbog biznisa ili drugih razloga živeli van svoje zemlje koristili su ovaj jezik. Bio je jednostavan za razumevanje bilo koje osobe koja je koristila klasične jezike.

Hebrejski Stari zavet je preveden na grčki, u Aleksandriji (285-246. g.pr.H.), radi potreba čuvene aleksandrijske biblioteke, a i radi mnogih Judeja koji su govorili grčki. Prevod je poznat pod imenom Septuaginta, reč koja sugeriše da je sedamdesetdvoje prevodilaca, bilo angažovano u prevođenju.

DREVNI MANUSKRIFTI

Kako smo videli, Biblija je originalno pisana na dva jezika, Stari zavet na hebrejskom, stim da je par odeljaka napisano na aramejskom, dok je Novi zavet napisan na grčkom.

Prirodno se rađa pitanje da li postoje originalni rukopisi Biblije? Odgovor je Ne. Originalni rukopisi (manuskripti) su napisani na papirusu i sličnim raspadljivim materijalima i davno su se raspali. Međutim, mi imamo, drevne kopije napravljene sa originalnih tekstova, i stalno izlaze na svetlo.

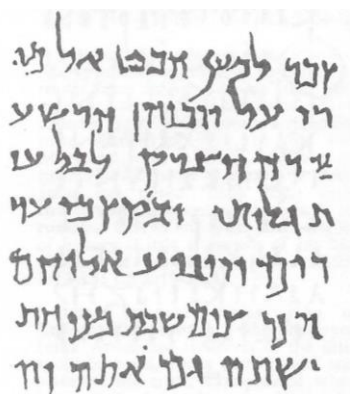
Svitak sa Mrtvog mora – deo knjige proroka Isaije

Na primer, 1947. pronađen je svitak Knjige proroka Isaije, u sonoj pećini u blizini Mrtvog mora, sačuvan umotan i stavljen u glineni sud. Eksperti su odredili da je iz vremena prvog veka po Hristu, što ovaj rukopis čini najstarijim hebrejskim rukopisom iz Biblije.

Upoređujući sa savremenim verzijama biblijskog teksta, nisu pronađene značajne razlike.

Pronađena su tri celokupna grčka prepisa Biblije: *Kodeks Sinaitikus* i *Kodeks Aleksandrinus*, koji su sada u Britiš muzeju, kao i *Kodeks Vaticanus*, smešten u Vatikanskoj biblioteci. Ovi tekstovi su iz Četvrtog veka po Hristu.

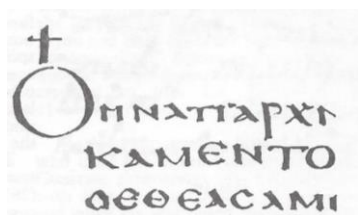
Drugo interesantno pitanje jeste na koji jezik je Biblija prvi put prevedena. Mi znamo da je Stari zavet napisan u originalu na hebrejskom, i da je korišćen u Hramu i sinagogama, a da je Novi zavet napisan na grčkom, jer je u vreme Hrista i Njegovih apostola, Jevrejska nacija u svakodnevnoj komunikaciji koristila grčki jezik, kao što mi u srpsko govornom poručju koristimo srpski.

KODEKS SINAITIKUS (BRITIŠ MUZEJ)

Prvi prevod Hebrejskog Starog zaveta u drugi jezik je bio na grčki (285-246 g.pr.Hr.)— Septuaginta (LXX) prevod. U prvim vekovima, Grčki Novi zavet je preveden na samrjanski i sirijski jezik, u oblasti Palestine, a kasnije i na latinski.

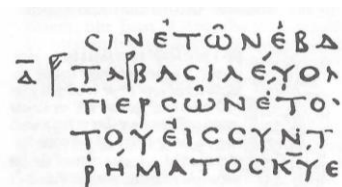
To je bio prirodan proces, jer kako se hrišćanstvo širilo kroz Rimsko carstvo, sve više obraćenika je želelo da upozna poruku i da je prenese drugima. Na taj način su se verzije na latinskom počele pojavljivati. Jeronim, brilijanti sholastičar tog vremena, dobio je zadatak od Biskupa Rima da proveri postojeće tekstove i napravi novi prevod.

KODEKS ALEXANDRINUS (BRITIŠ MUZEJ)

Da bi izvršio zadatak, Jeronim se preselio u Palestinu, kako bi na licu mesta uradio svoje studije. Tamo, inspirisan okruženjem, preveo je celu Bibliju sa grčkog na latinski, a posle toga i novi prevod Starog zaveta sa hebrejskog. Za taj izuzetni zadatak, trebalo mu je dvadeset pet godina (oko 383-410 po Hr.), ali je tako dobro uradio svoj zadatak da je njegov prevod preživio Mračno doba Evrope, kao Biblija koja je korišćena. Čak i danas, ovaj prevod je zvanički prevod rimo katoličke crkve, na kojem su zasnovani drugi prevodi.

Razlog zašto ne postoje drevnije verzije Starog zaveta, jeste pravilo u Talmudu, da se svaka defektna verzija Svetog pisma mora spaliti. Najstariji kompletni manuskript Starog zaveta koji danas imamo potiče iz desetog veka. Sadrži tekst koji je prerađen od Jevreja sholastika, nekoliko vekova pre tog vremena, i zbog njihovog brižnog rada prenosi tekst sa samo malim varijacijama. Taj tekst, poznat kao Masoretski, po Masoretima, grupi jevrejskih jezičara koji su živeli od šestog do desetog veka naše ere, i koji su uveli simbole za suglasnike u Stari zavete, koristeći sistem tačaka i akcenata.

KODEKS VATIKANUS (VATIKAN BIBLIOTEKA)

Grčki rukopisi Biblije dele se u tri grupe:

- (1) *Papyri*, obuhvataju period od trećeg veka pre Hrista do četvrtog veka po Hristu. Najraniji fragmenti koji postoje su delovi Ponovljenog zakona, odeljak iz Ev. Po Jovanu, veći deo Brojeva, veći deo poslanica Apostola Pavla, priličan deo Evanđelja, Dela, Isaije, Danila, Jezekijela i Jestire;
- (2) *Vellum uncials*— forma majuskule (dugačkog pisma) — različiti periodi od četvrtog do devetog veka, počevši sa *Kodeks Vatikanus* i *Kodeks Sinaitikus* koje smo već spominjali;
- (3) *Vellum miniscules*, počevši od devetog veka pa do mašinskog štampanja, kojih postoji preko 4,000.

Prilikom prevođenja novozavetnog teksta, manuskripti na grčkom su imali ogromnu vrednost. Osim toga korišćeni su prevodi na sirijskom, koji su cirkulisali u sirijsko govornom području u oblasti Antiohije. Dijalekti su staro-sirijski, Pešita (što znači jednostavno ili savremeno) iz petog veka, a takođe i Harklean (verzija sirijska Novog zaveta koju je sačinio Tomas Harklenski, 616 naše ere.)

Od verzija na latinskom, najznačajnija je Vulgata (jezik prostog naroda), Sv. Jeronima, iako su starije verzije na latinskom značajnije za sholastičare koji se bave tekstom. Drugi jezici na koje je prevođena Biblija u početku su kopski, jermenski, gotski, etiopski, gruzijski.

Manuskripti i verzije Novog zaveta dele se u sledeće grupe:

- (1) Vizantijski, vezani za oblast Antiohije od četvrtog veka, u formi grčkog jezika koji je bio standard za većinu tadašnjih rukopisa. Erasmus je sledio ove tekstove u svojoj verziji Grčkog Pisma (1516);
- (2) Aleksandrijski, kao što su *Kodeks Vatikanus* i *Sinaitikus* kao i raniji rukopisi, koji se smatraju danas najboljim verzijama;
- (3) *Ćesariski*, korišćeni od Origena (oko 185-254 po.Hr.) i pronađeni kao delovi papirusa sa evanđeljima i nekoliko starijih rukopisa;
- (4) *Zapadni*, grčko-latinski rukopisi, na starolatinskom;
- (5) *Sirijski*, na *Starosirijskom* (kružili su u sirijsko govorno crkvama pre sastavljanja Vulgate u petom veku.), kao i druge Sirijske i Jermenske verzije.

Kroz uporno upoređivanje ovih drevnih tekstova dostignuta je savršenost sadašnjeg biblijskog teksta. Najnovija otkrića donose još dubilji uvid, i tekst Biblije je danas u stanju kao u vreme božanski inspirisanih pisaca.

BIBLIJSKE KNJIGE - SADRŽAJ

POSTANJE

NASLOV. Ime je dato od prevodilaca na grčki – reč znači „početak“.

AUTOR. Jedna od “Pet knjiga Mojsijevih”.

ELEMENTI. Najranjiji elementi istorije, od prvog čoveka, Adama, do smrti Josifa u Egiptu.

Objašnjava poreklo univerzuma, ljudske rase, greha, otkupljenja, jevrejske rase. Priča se odvija oko velikih imena Adama, Enoha, Noje, Avrama, Jakova i Josifa. Uključuju zapis o iskušenju čoveka, tragediju Kaina i Avelja, i Potop.

IZLAZAK

NASLOV. Od grčke reči za „izaći“

AUTOR. Najčešće pripisana Mojsiju.

ELEMENTI. Početak oko 1290. pr.Hr., pokriva period od oko 150 godina, od smrti Josifa do izgradnje Šatora sastanka.

Opisuje surovo robovanje Izrailja u Egiptu, kao i božansko izbavljenje, putovanje kroz Crveno more i divljinu planine Sinaj; objavu o izgradnju Šatora od sastanka u drugoj godini lutanja. Sadrži 10 Zapovesti.

LEVITSKA

NASLOV: Pokiriva zakone za Levite i sveštenike.

AUTOR. Najčešće pripisana Mojsiju.

ELEMENTI. Nastavak Izlaska.

Pokriva zakone bogoslužja povezane sa jevrejskom religijom, objašnjavajući dužnosti Levitskog sveštenstva. Ovi zakoni su tu da jačaju duhovni život ljudi, i kako treba slaviti Svetog Boga.

BROJEVI

NASLOV: Zbog dva „brojanja“ (popisa) Izraela koja su deo knjige.

AUTOR. Najčešće pripisana Mojsiju.

ELEMENTI. Sveta istorija Izrailja od druge godine po napuštanju Egipta do dolaska na granice Hanana.

Dnevnik koji prenosi neke značajne događaje. Prvi deo je nastavak Levitske. Posle toga sledi opis marša kroz diviljnu i osvajanje zemlje istočno od Jordana, kao pripremu invazije Izrailja u Svetu zemlju.

PONOVLJENI ZAKON

NASLOV. Iz grčkog jezika, koristi se reč deuteronomija, tj drugi zakon

AUTOR. Najčešće pripisana Mojsiju.

ELEMENTI. Kraj Izrailjskog lutanja diviljinom, do smrti Mojsija.

Tri govora Mojsija za Izrailj, postavljanje Isusa Navionovog kao naslednika, Mojsijeva pesma i blagoslov, opis njegove smrti. Mojsije traži poslušnost Božijem zakonu, i opominje na kaznu zbog neposlušnosti.

ISUS SIN NAVINOV

NASLOV: Od glavnog lika knjige Isuse (Jošua) sina Navinovog.

AUTOR. Najčešće pripisana Isusu Navinovom

ELEMENTI. Opis osvajanja Obećane zemlje, (oko 1250. pr.Hr.)

Isus opisuje ulazak u Hanan, osvajanje te zemlje; podelu između plemenima Izraela; i uspostavljanje nacije. Bog čuva svoj savez sa Njegovim narodom. Na kraju Isus umire.

SUDIJE

NASLOV. Od sadržaja – Istorija Izraela pod vođstvom petnaest Sudija.

AUTOR. Verovatno Samuilo.

ELEMENTI. Period od smrti Isusa sina Navinovog do prvog Izraelskog kralja Saula.

Serijski istorijskih slika konflikta sa narodima, ratovi sa susedima, Hananejima, starosedocima zemlje. Zapis vernosti, pravednosti i postojane Božije ljubavi.

RUTA

NASLOV. Od glavnog lika knjige.

AUTOR. Nepoznat, možda Samuilo.

ELEMENTI. Vreme Sudija.

Jedna od najboljih priča Biblija, pokazuje da i u najmračnijim vremenima Bog ima ljude koji ga vole i služe Mu. Voaz je model bogatog čoveka, Ruta primer skromnosti, strpljenja i vere u pravog Boga; Nojemina, žena čija religija se ispoljava kroz ispunjenje njenih obaveza.

PRVA SAMUILOVA

NASLOV: Od imena prvog značajnog karaktera knjige.

AUTOR. Nepoznat.

ELEMENTI. Kraj vremena Sudija, uspostavljanje kraljevstva pod Saulom.
(Ujedinjeni Izrael, oko 1020- 925. pr.Hr.).

Zapis o uspostavljanju novog političkog i religijskog života nacije, vođen kraljevima i prorocima. Istorijski događaji su povezani sa tri ličnosti: Samuilo, poslednji od Sudija; Saul, prvi od kraljeva; i David, Izraelski drugi i najznačajniji od svih kraljeva.

DRUGA SAMUILOVA

NASLOV: Nastavak zapisa Samuila, verovatno zbog praktičnosti podeljeno u dve knjige.

AUTOR. Nepoznat.

ELEMENTI. Vladavina Davida. (Oko 1000-961. pr.Hr.).

Događaj krunisanja Davida, kraljevi ratovi i osvajanja; njegova briga za religijski život naroda; njegovi gresi i kazne koje su ga pogodile. Izborno čitanje: Davidova blagost prema Saulovom sinu bogalju, Mifovisteju, poglavlje); Natanelova uporedba sa ovcama, poglavlje 12.

PRVA KRALJEVIMA

NASLOV. Istorija Jevrejskih kraljeva

AUTOR. Nepoznat.

ELEMENTI. Vladavina Solomona, i posle toga.

Priča o razvoju nacije pod morahijom, prvo ujedinjeni a posle podeljeni. Solomonova moć, bogatstvo i mudrost su opisani; a takođe izgradnja Hrama, poseta Kraljice od Save, pobuna Deset plemena pod Rofoamom. Jedinствена priča o Iliji, je zapisana ovde (poglavlja 17-21).

DRUGA KRALJEVIMA

NASLOV. Nastavak Prve Kraljevima.

AUTOR. Nepoznat.

ELEMENTI. Istorija Izraela i Jude do Zarobljeništva.
(Odvojena Carstva, oko 925-586. pr.Hr.)

Opis pada i opadanja Izraela i Jude. Istorija Izraela je priča o zlim i grešnim vladarima i ljudima, koja se završava ropstvom. Interesantan kontrast je vezan za život dva proroka, Ilije i Jeliseja. Svetla tačka je bila vladavina, Joas, poglavlja 11. i 12.; Jezekijela, 18-20., i Josije, 22. i 23.

PRVA DNEVNIKA

NASLOV. Zbog sadržaja knjige, događaji po hronologiji vremena.

AUTOR. Nepoznat, verovatno sabran i obrađen od Jezdre.

ELEMENTI. Isti period kao i Knjige o Kraljevima.

Dodatak razumevanju knjiga Samuila i Kraljeva. Pojedini narativi su slični. Suštinska razlika je u tome da dok se Samuilo i Kraljevi bave istorijom dva carstva, Dnevnici prate samo Judu. Kralj David je centralna ličnost.

DRUGA DNEVNIKA

NASLOV. Kao i Prva Dnevnika.

AUTOR. Verovatno sabrano i obrađeno od Jezdre.

ELEMENTI. Događaji posle događaja u I Dnevnik.

Druga Dnevnika je nastavak Prve Dnevnika, i dodatak Knjigama o Kraljevima. Prvi deo prati vladavinu Solomona, a posle kraljeve Jude. Istorija Jude je razočaravajuća. Slika padova presecanim sa pokušajem religijskih reformacija.

JEZDRA

NASLOV. Ime jednog od nosilaca priče knjige.

AUTOR. Verovatno je napisao ili doradio Jezdra.

ELEMENTI. Nastavak istorije Jevreja od kraja perioda opisanog u Dnevnici.
(Ropstvo u Vavilonu oko 586-516. pr.Hr.)

Pružuje informacije o značajnom periodu drevne Jevrejske istorije – povratak u Judeju posle sedamdeset godina zarobljeništva u Vavilonu. Sadrži dva dela razdvojena periodom od sedam godina: Poglavlja 1-6, opisuje povratak prve grupe pod vođstvom Zorovavelja; poglavlja 7-10, ekspedicija, šesnaest godina kasnije, vođena do samog Jezdre.

NEMIJA

NASLOV. Od glavne ličnosti knjige.

AUTOR. Verovatno Nemija, doručeno od Jezdre.

ELEMENTI. Sadrži narativ vezan za Nemiju. Starozavetna istorija se završava sa ovom knjigom, (oko 420. pr.Hr.).

Nemija se sastoji iz dva dela: izgradnja bedema oko Jerusalima, poglavlja 1-7; religijski život nacije, poglavlja 8-13. Knjiga je biografija Nemije – njegova želja za obnovom Jerusalima; njegova predanost; njegovi saradnici; i popis stranovništva. U poglavlju 8. nalazi se dirljiva scena čitanja i pouke iz božanskog Zakona.

JESTIRA

NASLOV: Prema glavnom karakteru knjige, judejskog devojci koja je postala kraljica Persijskog kralja.

AUTOR. Nepoznat.

ELEMENTI. Period Nemije i Jezdre.

Priča o dramatičnoj moći, lepoti i privlači pažnju, centrirana oko gozbe Artakserksa, poglavlje 1. i 2; Jesitire, poglavlja 3-7.; i Purima, poglavlja 8.10. Knjiga opisuje Božiju brigu nad Judejima u toku izgnanstva, dok su rasejani po svetu. Judeji su oslobođeni kao posledica hrabrosti i posvećenosti Kraljice Jestire.

JOV

NASLOV. Po glavnoj ličnosti knjige.

AUTOR. Nepoznat.

ELEMENTI. Drevni period patrijarha pre početka istorije Jevrejske nacije.

Jedna od najboljih dramatičnih poema na svetu. Tema je ljudska patnja. Jov je pravedni čovek koji prolazi kroz gubitak porodce, zdravlja i bogatstva. Tri prijatelja dolaze da ga uteše i razgovaraju o njegovom slučaju. Na kraju Jovova sreća i prosperitet je obnovljena.

PSALMI

NASLOV. “Psalmi” znače “pesme”— poezija napisana da se peva uz muziku.

AUTOR. Najvećim delom David, iako postoje i drugi pisci.

ELEMENTI. Napisano je 150 Psalama za pesmaricu korišćenu u Drugom Hramu. Verovatno pisano u periodu od preko 1,000 godina.

Psalmi prikazuju pobožnost i posvećenost prave religije u Izraelu. Poučavaju o svakom iskustvu i nadi naroda i opisuju faze Judejske istorije i Božije brige. Omiljeni su 1, 8, 19, 22-24, 27, 34, 37, 40, 42, 46, 51, 71, 90, 91, 103, 104, 119, 139. Psalmi koji sadrže reference o Hristu se nazivaju Mesijanskim.

POSLOVICE

NASLOV. Kolekcija moralnih i religijskih izreka.

AUTOR. Solomon, glavni pisac ili beležnik.

ELEMENTI. Najstarije poslovice mogu da se datiraju u deveti vek pre Hrista.

Mudrost mnogih generacija sačuvane u formi saveta za mlade. Forma je razgovor oca sa sinom. Naglašena je činjenica da ispravan život nije samo moralan, nego teži Bogu. Jasan kontrast između mudrosti i gluposti, kao i pravednosti i greha.

PROPOVEDNIK

NASLOV. Iz grčkog jezika, u smislu „propovednik“.

AUTOR. Pripisuje se najčešće Solomonu.

ELEMENTI. Verovatno zapisano pri kraju Solomonove vladavine (oko 930. pr.Hr.).

Razmatranje neispunjavajuće prirode svetskih zadovoljstava i blagoslova ukoliko Bog nije onaj koji vlada u životu. Reč „taština“ ili „besmislenost“ je u jednini ili množini, i pojavljuje se 39 puta. Pronaći sreću je problem. Odgovor je u pravoj mudrosti koja dolazi od straha pred Bogom, sa pogledom na konačni sud.

PESMA NAD PESMAMA

NASLOV: Takođe nazvana i „Pesma Solomonova“, ali u srpskom jeziku je češće „Pesma nad pesmama“, tj „najlepša ili naznačajnija pesma“.

AUTOR. Pripisana Solomonu (1:1).

ELEMENTI. Kraljevski dvor.

Razgovor između Kralja i njegove mlade, nazvana „Sulamkom“ i „Voljenom“. Sadrži orijentalni dramatični opis ljubavi između čoveka i žene. Pokazuje lepotu i posvećenost ljubavi i braka – parabola o božanskoj ljubavi koja je izvor i snaga i vodi do dubokiv veza ljubavi Božije, iskazujući dar da Njegov Sin pati za Njegovu mladu, Crkvu.

ISAIJA

NASLOV. Izraelski najveći prorok evangelista.

AUTOR. Uglavnom Isaija. Delovi su možda pisani od drugih.

ELEMENTI. U toku vladavine četiri kralja Jude (oko 750-700. pr.Hr.).

Ovde se otvara proročki deo Starozavetnih knjiga Isaiju, Jeremiju, Jezekejela i Danila nazivamo Velikim prorocima zbog veličine i značaja njihovih knjiga. Isaija sadrži proročke objave, propovedi, himne, narativ i autobiografiju. U poglavljima 40-66, autor ohrabruje Izrailj koji je u izgnanstvu. Bog je nad svime, ništa ne može sprečiti njegovu obnovu.

JEREMIJA

NASLOV. Jeremija, prorok Judejskog pada i obnove.

AUTOR. Uglavnom Jeremija.

ELEMENTI. Mračni dani kraljevstva Jude, od Josije do kraja zatočeništva, (oko 625-565. pr.Hr.).

Jeremija, „plaćujući prorok“, posvećen svome narodu, za uzvrat prima samo uvrede. Protestujući protiv niskog duhovnog stanja Judeja, govori o njihovom ropstvu i obnovi, i doživi da vidi kako dolazi taj sud. Okolni narodi takođe su deo njegove brige, a iz daljine i Mesijansko carstvo.

PLAČ JEREMIJIN

NASLOV. Deo Jeremijinog proročanstva.

AUTOR. Jeremija.

ELEMENTI. Posle pada Izraela u zarobljeništvo.

Tužbalica nad ruinama Svetog grada i Hrama, razaranja države i žalosnog stanja i budućnosti Izraela. Pokazuje zašto je Bog dopustio da Jerusalim padne, i završava sa molitvom za milost.

JEZEKIJEL

NASLOV. Od glavne ličnosti knjige.

AUTOR. Jezekijel, prorok Izraela u izgnanstvu.

ELEMENTI. Jezekijel je živeo među Jevrejima zarobljenim od Navuhodonosora (oko 586. pr.Hr.).

U ovoj knjizi pažljivo su grupisana tri grupe proročanstava: Pad Jude i Jerusalima; sud nad sedam stranih nacija i gradova; veličanstvena obnova Izraela. Delimično – vizija i alegorija. Dok slike mogu biti teške za objašnjenje, učenje knjige je jasno.

DANILO

NASLOV. Od glavne ličnosti knjige.

AUTOR. Pripisana Danilu.

ELEMENTI. Danilo, odveden u zarobljeništvo od kralja Navuhodonosora, zauzima visoke pozicije u vlasti. (Vavilonsko zarobljeništvo, oko 586-516. pr.Hr.).

Počinja opisom zarobljenštva Danila i njegova tri prijatelja, njihovom bestrašnom vernosti veri njihovih otaca i zadobijanje kraljeve naklonosti. Simboličke vizije, sa snom Navuhodonosora, pokazuju četiri imeprije koje se smenjuju: Vavilon, Persiju, Grčku i Rim. Poslednje carstvo je smenjeno Kraljevstvom Božijim.

OSIJA

NASLOV. Po autoru.

AUTOR. Osija, prorok Severnog Kraljevstva.

ELEMENTI. Kasni period vladavine Jerovoama II, teška vremena koja su sledila.

Sledi grupa malih proroka koja se razvoja do kraja Starog zaveta – mali su jer su kraći od velikih proroka. Osija, videvši Izrael pod prokletstvom zbog greha, protestuje teškog srca. Bog i Njegova Reč su ignorisani; vladaoци su ubijeni i raskalašni; idolopoklonički sveštenici održavaju sramotne rituale; vođe se orkeću za pomoć ne Bogu, nego Asiriji i Egiptu.

JOIL

NASLOV. Po autoru.

AUTOR. Joil, prorok u Judi.

ELEMENTI. Verovatno oko 825. pr.Hr., u vladavini Joasa nad Judom.

Osnovna tema je sud nad Judom i kasnije izgnanstvo. Prva kazna, invazija skakavaca, je uklonjena kroz molitvu i post. Opisan je konačni sud nad svim nacijama. Verni će biti nagrađeni a zli kažnjeni.

AMOS

NASLOV: Po autoru, čije ime znači „teret“ ili „nosilac tereta“.

AUTOR. Amos, pastir-farmer iz malog grada u Judeji.

ELEMENTI. Prehodi Osiji (oko 786-746. pr.Hr.).

Prorokova misija je bila Izrael, koje je pod Jorovaomom II je ostvario poziciju moći i prosperiteta, korupcije i opresije. Njegova poruka je bila osuda nad okolnim narodima i Izraelom. Na kraju, Mesijansko Kraljevstvo je oslikano sjajnim terminima.

AVDIJA

NASLOV. Po proroku, čije ime znači „sluga Jahve“.

AUTOR. Neki od malih proroka.

ELEMENTI. Verovatno sastavljeno u Zarobljeništvu.

Najkraće od proročkih pisanja, samo jedno poglavlje. Tema je sud nad Edomom, nastalim od Isava, drevni neprijatelji Izraela. Prorok gleda na oslobođenje Izraela i uključenje Edoma u buduće Kraljevstvo.

JONA

NASLOV. Po glavnoj ličnosti knjige.

AUTOR. Nepoznat.

ELEMENTI. Jona je živeo u vreme ili pre vladavine Jerovoama II.

Jona, pozvan kao misionar u Nanveju, prestonicu Asirije, da upozori neprijatelje svoje zemlje, odlučno to odbija. Narativ je kontrast između Božije ljubavi i nezainteresovanosti vernika. Ilustruje posledice bekstva od dužnosti.

MIHEJ

NASLOV. Po proroku, čije ime znači „Koji je kao Jahve“.

AUTOR. Poreklom iz Morošeta, Judeja.

ELEMENTI. Proročanstvo pokriva period od 50 godina – pod početka Jotamove vladavine do kraja Jezekielove.

Mihej predviđa invaziju Salmanasera i Senehariba, nestanak Izraela i destrukciju Jerusalimu. On je prorok koji previđa rađanje Hrista u Vitlejemu, (5:2). Stih se često citira u objašnjenju prave religije(6:8). Izgleda da je jedno od njegovih proročanstava spasilo Jeremijin život.

NAUM

NASLOV. Po proroku, čije ime znači „Utešitelj“

AUTOR. Stanovnik Elkoša, verovatno sela u Galileji.

ELEMENTI. Naum je prorokovao u vreme kralja Jezekiye.

Tema je kompletna, konačno uništenje Ninaveje. Jona je opomenuo grad, i ljudi su postigli odlaganje suda. Kada su se vratili zlim putevima, Naum je objavio sud nad gradom i buduće izbavljenje Jude.

HABAKUK

NASLOV. Po proroku, čije ime znači „koji grli“.

AUTOR. Nepoznato vreme ili mesto rođenja.

ELEMENTI. Oko 600 godina pre Hrista.

Habakuk vidi Haldeje kao Božiji sud nad Ninavejom. Ali oni su zli kao i Asirci koje su uništili. Kako Bog može da koristi zle narode? Prorokov odgovor je klasičan:

„Pravednik će živeti po svojoj veri“ Habakuk 2:4.

SOFONIJA

NASLOV. Po proroku, čije ime znači „Obranjen od Jahve“.

AUTOR. Sofonija je možda bio praunuk kralja Jezekeje.

ELEMENTI. Prorokovao je u toku vladavine Josije.

Za razliku od tri prethodna proroka, Sofonija se ne bavi padom pojedinih nacija nego opštim sudom. On objavljuje da sve nacije, pa i Juda, će doći pod sud ako ne slede Božiji zakon. Gledajući dalje, vidi da Bog radi na spasenju čovečanstva, i da će za sudom slediti novo nebo i zemlja.

AGEJ

NASLOV. Po proroku.

AUTOR. Ovaj Jevrejski prorok se verovatno vratio iz zarobljeništva sa Zorovaveljom

ELEMENTI. Po povratku Jevreja u Zemlju (oko 536. pr.Hr.).

Reč je snažna opomena ljudima, koji su obnovivši svoju Zemlju, zanemarili građenje Božijeg doma. Sadrži predkazanje Hrista i potpuno obnavljanje Njegovog Kraljevstva.

ZAHARIJA

NASLOV: Po proroku, čije ime znači „Jahve pamti“.

AUTOR. Jedanaesti od malih proroka.

ELEMENTI. Dva meseca posle Agejovog prorocanstva; slična situacija u zemlji.

Zaharija sledi Ageja u ohrabrenju zatočenika da ustanu i obnove svetište. Rezultat je da je za četiri godine Hram završen i posvećen. Međutim prorocanstvo gleda dalje, na povratak Mesije i dolazak boljih vremena.

MALAHIJA

NASLOV. Po proroku, čije ime znači „Moj glasnik“.

AUTOR. Ništa se ne zna.

ELEMENTI. Malahija, posledni od starozavetnih proroka, koji je živeo negde oko 400. godina pre Hrista.

Bog je prikazan kroz dijalog sa Njegovim narodom. Malahija razotkriva greh i otpad Jude, predstavljajući slavu dolaska Mesije, i predviđa pripremu Njegovog dolaska od Jovana Krstitelja. Zanemareni sveštenici su afirmisani. Nacija, pre toga vraćena iz ropstva, vraća se i sa zlih puteva.

MATEJ

NASLOV. Po piscu, Apostolu.

AUTOR. Jevrejin, ranije zvan Levi, poreznik-carinik.

ELEMENTI. Pisano u Judeji, oko 60. po.Hr.

Priča o Gospodnjem životu sa stanovišta vernika Jevrejina. Cilj je prikazivanje potpunog ispunjenja Starozavetne reči od strane Isusa. Spisak predaka ide od Kralja Davica, nasljednika Avraama, osnivača Jevrejske rase. Kao kralj on objavljuje Kraljevstvo Božije, brani zakon, objašnjava ga i objavljuje nagradu.

MARKO

NASLOV. Pripisano Marku, saradniku Pavlovom na prvom misijskom putovanju.

AUTOR. Verovatno da većinu materijala je uobličio Petar a zapisao Marko.

ELEMENTI. Poruka Markova je za Rimljane.

Marko je najkraće od svih Evanđelja. Radnja se menja i dramatična je. Reč „potom“, ponavlja se tridesetpet puta. Marko prikazuje životnu sliku Isusa u toku službe na zemlji. Sadrži mnoge detalje koje ne nalazimo u Mateju i Luki. Marko polaže veliki naglasak na moćno delo Isusa.

LUKA

NASLOV. Po Luki, “voljenom doktoru”.

AUTOR. Blizak prijatelj i saputnik Apostola Pavla.

ELEMENTI. Verovatno napisano u Cezareji oko 63. po.Hr.

Ovo Evanđelje, najduže od sva četiri, bilo je namenjeno paganima. Pisac objašnjava jevrejske običaje i menja jevrejska imena sa grčkim verzijama. Ignoriše sve privilegije rase, kaste ili škole, prati liniju predaka naše Gospoda sve do Adama. Prikazan je Hristos kao opšte svetski, kao spasitelj kako Jevreja a tako i pagana.

JOVAN

NASLOV. Pripisano piscu.

AUTOR. Apostol Hristov. Takođe pisac tri Poslanice i Otrkivenja.

ELEMENTI. Pisano u Efesu, oko 98. po.Hr.

Svrha ovog Evanđelja je jasno navedena (20:30, 31). Tama je da je Hristos Bog postao telo i boravio među nama da nam donese spasenje. Nema opisa rođenja, detinjstva ili odrastanja. Ono je duhovno Evanđelje, prati ono što su druga ev.propustila. Centralna poruka je u jednom stihu, Jovan 3:16.

DELA APOSTOLA

NASLOV. Dela Apostola posle uzeća Hristovog.

AUTOR. Luka, kao i Ev.po Luki.

ELEMENTI. Vreme apostola oko 63. po.Hr.

Zapis širenja hrišćanstva od uznesenja Hrista do smrti Pavla. Narativ se razvija u ciklusima: Jerusalim, poglavlja 1-7, Judeja i Samarija, 8:1-12; do kraja sveta, 8:13. do kraja knjige. Glavni likovi su Petar i Pavle.

RIMLJANIMA

NASLOV. Prema adresantima Crkvi u Rimu.

AUTOR. Apostol Pavle.

ELEMENTI. Napisano iz Korinta u toku tri meseca provedena u Grčkoj.

Pavle se nada da će posetiti hrišćane u Rimu. U među vremenu daje im instrukcije o hrišćanstvu, argumentujući da pomirenje i pravednost dolaze od vere u Hrista. Ukazuje na univerzalnu potrebu za pravednošću, koja dolazi od Hrista, što je Božiji plan kako za Jevreje a tako i pagane, i kakvi hrišćani trebaju biti.

PRVA KORINĆANIMA

NASLOV. Prema adresantima Crkvi u Korintu u Grčkoj.

AUTOR. Apostol Pavle.

ELEMENTI. Napisano iz Efesa, oko 57. po.Hr.

U toku drugog misionarskog putovanja, Pavle je osnovao živu crkvu u Korintu. Posle odlaska, različiti problemi se javljaju među članovima. Čuvši o tome, dok je u Efesu, piše im pismo instrukcije i popravljanja. Objavljuje da je Evandjelje sila i mudrost Božija, protestuje protiv podela u crkvi, naređuje korekcije u slučajevima doktrinalnih grešaka i lošeg ponašanje, i još mnogo toga praktičnog. Uključena su dva klasična poglavlja: o ljubavi, poglavlje 13, i uskrsnuću, poglavlje 15.

DRUGA KORINĆANIMA

NASLOV. Drugo pismo od Pavla za crkvu u Korintu.

AUTOR. Apostol Pavle.

ELEMENTI. Napisano negde iz Makedonije, nedugo posle prvog pisma.

Pavle je saznao da je njegovo prvo pismo dobro prihvaćeno. Rešeno je nekoliko problema i popravio se duh među njima. Sada piše o slavi hrišćanske službe, opisujući svoju karijeru, naglašavajući sakupljanje za siromašne u Jerusalimu, i objašnjavajući dokaze njegovog autoriteta kao apostola. Otvorenog srca, objavljuje svoju iskrenu ljubav za crkvu.

GALATIMA

NASLOV. Prema adresantima, crkvama u Galatiji, provinciji Male Azije.

AUTOR. Apostol Pavle.

ELEMENTI. Pisano iz Efesa oko 54. po.Hr.

Pavle navodi judeiste kao neprijatelje Evanđelja. Oni prate njegove korake, postavljajući pitanje njegovog autoriteta, i insistiraju da se obraćenici iz paganstva moraju pokoravati odredbama jevrejskog ceremonijalnog zakona. U poslanici apostol suprotstavlja slobodu evanđelja prema legaističkim vezama i brani svoje apostolstvo i Evanđelje.

EFESCIMA

NASLOV. Prema adresantima, crkvi u Efesu velikom gradu u Maloj Aziji.

AUTOR. Apostol Pavle.

ELEMENTI. Pisano iz Rima, oko 60. po.Hr.

Pavle je dva puta boravio u Efesu i tu osnovao crkvu. Jevrejski vernici su počeli da se odvajaju od hrišćana paganskog porekla. To dovodi da pisanja pisma Efescima, gde naglašava hrišćansko jedinstvo. Veliki Apostol govori o osnovama, smeru i budućnosti Crkve.

FILIPLJANIMA

NASLOV. Pisano za crkvu u Filipima.

AUTOR. Apostol Pavle.

ELEMENTI. Verovatno pisano iz Rima oko 60. po.Hr.

Cilj pisanja Apostola Pavla jeste da podstakne hrišćane ka zrelosti (3:12-16). Govori o svojoj dubokoj zainteresovanosti za hrišćane u Filipima, dobru koje proizilazi iz zatvorenštva u Rimu, i opisuje život vredan Evanđelja Hristovog. Ništa nema kontraveznog, mir ispunjava Apostolovo srce.

KOLOŠANIMA

NASLOV. Pisano za crkvu u Kolosima, gradu u Maloj Aziji.

AUTOR. Apostol Pavle.

ELEMENTI. Pisano iz Rima, oko 60. po.Hr.

Crkva u Kolosima pati od lažnog učenja. Cilj pisma je naglasi veličnu i slavu Gospodnje ličnosti i karaktera. Pavle ukazuje na veru i iskustvo Kološana, naglašavajući da treba da proizvede karakter i ponašanje.

PRVA SOLUNJANIMA

NASLOV. Pisano za Crkvu u Solunu.

AUTOR. Apostol Pavle.

ELEMENTI. Verovatno najstarija Pavlova poslanica, verovatno pisana i Korinta oko 49-54. po.Hr.

Pavle šalje Timoteja sa instrukcijama i ohrabrenjima za crkvu. Izgleda da je inspirisan njihovim izveštajem. U prva tri poglavlja opisuje kako je Evandjelje primljeno od Crkve. U poslednja dva razgovara o moralu, doktrini i praktičnim pitanjima. Nudi utehu za one koji brinu u vezi umrlih, i govori o nadi u povratak Hrista i vaskrsnuća.

DRUGA SOLUNJANIMA

NASLOV. Drugo pismo Crkvi u Solunu.

AUTOR. Apostol Pavle.

ELEMENTI. Napisano iz Korinta, nekoliko meseci posle prvog pisma.

Pavle je izgleda čuo, da su neki pozivajući se na njegov autoritet, govorili da će se Hristos vratiti u bliskoj budućnosti. To je uzбудilo i uznemirilo vernike u Solunu pa su počeli da zanemaruju svoj posao. Pavle ih umiruje i ukazuje na bitnost ispunjavanje dužnosti. Naglašava značaj verovanja u drugi dolazak Hrista na svakodnevni hrišćanski život.

PRVA TIMOTEJU

NASLOV. Pismno adresirano za Timoteja, obraćenika i prijatelja Pavlovog.

AUTOR. Apostol Pavle.

ELEMENTI. Instrukcije Timoteju u vezi hrišćanske službe.

Ciljano da pouči Timoteja, mladog službenika, kako da se nosi sa lažnim učiteljima i da sprovodi javno bogoštovlje, i podsticanje da razvija kvalitete potrebne za bolje vršenje dužnosti. Opisana je crkva i njene službe. Pavle teži da se njegov prijatelj pokaže kao „dobar služitelj Hrista Isusa“.

DRUGA TIMOTEJU

NASLOV. Drugo pismo Timoteju.

AUTOR. Apostol Pavle.

ELEMENTI. Verovatno pisano iz Rima oko 60. po.Hr.

Pavle piše dok očekuje pogubljenje. Čezne da vidi svog prijatelja Timoteja, kome šalje drugo pismo, puno saveta u slučaju da Timotej ne uspe da dođe do njea, ali u nadi da će on uspeti. Ima reči ohrabrenja i saveta za mladog pastora i njegovu službu. Ovo su verovatno poslednje zapisane reči Apostola.

TITU

NASLOV. Ličnost adresirana u pismu.

AUTOR. Apostol Pavle.

ELEMENTI. Verovatno napisano za crkvu na Kritu, kasno u Pavlovom životu.

Pismo saveta o uspostavljanju reda u crkvi na Kritu. Knjiga sadrži savete o crkvenoj organizaciji i disciplini, dobroj doktrini i delima, kao i božanskom planu spasenja. Martin Luter je rekao da je poslanica „napisana na tako majstorski način da sadrži sve potrebno za hrišćanski život i saznanje.“

FILEMONU

NASLOV. Adresirano za člana crkve u Kolosima

AUTOR. Apostol Pavle.

ELEMENTI. Pisana iz Rima.

Jedino lično pismo Pavlovo, u Novom zavetu. Filimon je po svemu sudeći bogati građanin Kolosa, obraćenih Pavlov i dobar prijatelj. Pismo od jednog poglavlja jeste apel vezan za pobeglog roba, Onesima, kojeg je Apostol ubedio da se vrati svom gospodaru. Pavle se trudi da obezbedi dobrodošlicu, ne kao slugu nego kao brata.

JEVREJIMA

NASLOV. Napisana za hrišćane Jevreje.

AUTOR. Nije sigurno ko je, često pripisano Pavlu.

ELEMENTI. Jerusalim je možda već uništen od Rimljana, oko 70. po. Hr.

Primarni cilj pisca je da pokaže superiornost hrišćanske objave nad onim primljenim od Mojsija. Reč „bolje“ se često pojavljuje u upoređivanju starog i novog. Jevreji su savetovani da pretrpe pogonstvo strpljivo, i da ne žale za gubitkom službe u Hramu. Suočeni sa nevoljnom, obaćenicima se suočavaju sa opasnošću povratka u Judeizam, staru veru, i vezivanjem previše za formu slavljenja.

JAKOV

NASLOV. Po autoru.

AUTOR. Verovatno Jakov, brat Isusov.

ELEMENTI. Verovatno se odnosi na progonjene obraćenike Jevreje.

Jakov, glava Jerusalimske crkve, zabrinut je za hrišćane Jevreje koji zbog progona nalaze utočište u drugim zemljama. Pismo naglašava visok ideal hrišćanskog karaktera koji treba da se ispoljava u različitim situacijama. Očekuje praktičnu religiju koja se ispoljava ne toliko kroz reči, koliko kroz dela.

PRVA PETROVA

NASLOV. Nosi autorovo ime.

AUTOR. Apostol Petar.

ELEMENTI. Pismo instrukcije za vernike Jevreje i pagane, rasute po Maloj Aziji.

Poslanica prikazuje goruću ljubav i posvećenost Petrovu. Dubina strpljenja i želje da ohrabi one koji prolaze kroz patnju. Petar poziva hrišćane da sa dobrodošlicom dočekaju zajednicu u Hristovoj patnji i slavi. Ističe Hrista kao primer i naglašava poziv hrišćanskog života.

DRUGA PETROVA

NASLOV. Nosi autorovo ime.

AUTOR. Apostol Petar.

ELEMENTI. Nastavak prvog pisma.

Sada starac, Petar očekuje da će uskoro potvrditi svoje svedočanstvo Hristu svojom krvlju. U poslednjoj seriji opomena hrišćanima o opasnosti unutrašnjeg a ne spoljašnjeg neprijatelja. Naglašava povratak Hristov kao našu nadu i nagradu. Kratka poslanica je proroštvo o konfliktu vere i konačne pobede.

PRVA JOVANOVA

NASLOV. Nosi autorovo ime

AUTOR. Apostol Jovan.

ELEMENTI. Verovatno pisana iz Efesa na kraju prvog veka.

Kao dodatak Evandjelju, napisao je tri poslanice. Prvo je najduže. U Evandjelju prikazuje Isusa kao Hrista; u poslanicama prikazuje Hrista kao Mesiju u Isusu. Snažan naglasak na praktičnom životu. Zajedništvo sa Ocem i Sinom se rezalizuje kroz ljubav prema drugima.

DRUGA JOVANOVA

NASLOV. Nosi ime autora.

AUTOR. Apostol Jovan.

ELEMENTI. Verovatno pisano iz Efesa, pri kraju života apostola.

Prijateljsko pismo o poseti koju je Apostol skoro učinio. Obraća se „izabranoj gospođi“, ali da li je to osoba ili crkva nije jasno. Jovan zapoveda deci te gospođe da hodaju u istini, naglašavajući neophodnos ljubavi i poslušnosti Hristu. Opominje posle lažnih učitelja, a završava nadom u ponovnu posetu.

TREĆA JOVANOVA

NASLOV. Nosi ime autora.

AUTOR. Apostol Jovan.

ELEMENTI. Pisano na kraju Jovanovog života, verovatno pri kraju prvog veka.

Osnovna tema poslanice dugačke jedno poglavlje je pitanje hrišćanskog gotoprimstva. Poruka se širi oko tri pojedinca: Gaj, st. 1-6; Diotref, očigledno vodeći čovek u crkvi u Maloj Aziji, st. 7-10; i Dimitrije, model crkvenog člana.

JUDA

NASLOV. Nosi ime autora.

AUTOR. Verovatno Juda, brat Jokovljević.

ELEMENTI. Pisano oko 60. po.Hr., verovatno za crkve u istočnoj Judeji.

Poziv na borbu za veru, očigledno je opomena obraćenicima na lažne učitelje i jeresi. Opominje protiv izdajnika, opisuje sudbu bezbožnih, i da je sigurnost hrišćaska osnova za veru i nadu.

OTKRIVENJE

NASLOV. Takođe nazvano Apokalipsa, od grčke reči „Razotkiti“.

AUTOR. Apostol Jovan.

ELEMENTI. Vozija budućnosti data Jovanu, prognanom od rimske vlasti na ostrvo Patmos, pisano ne kasnije od 95. po.Hr.

Sveta biblioteka završava se jedinom proročkom knjigom u Novom zavetu. U početnoj knjigi, Postanju, Raj je izgubljen. U završnoj knjizi, ponovo je zadobijen. Hrišćani su patili od progonstva pod rimskom upravom. Koristeći apokaliptični jezik, sa vizijama i simbolima, Apostol Jovan šalje reči utehe i sigurnosti. Iako mnogi detalji izgledaju misteriozno, osnovno učenje je jasno, a pojedina poglavlja se ističu. Hrišćansko će na kraju trijumfovati, a bog će vladati nad svim u pravednosti i miru.

HRISTOVA ČUDESA

Čudo je Božije delovanje iznad onoga što čovek može da učini. Čudesa Isusova su bile i lekcije namenjene očima umestu uhu, i dokaz da je On Bog i da Bog je dobar. Preko trideset čuda Isusovih je zabeleženo; hranjenje 5,000 se jedino pojavljuje u sva četiri evanđelja.

Iscljenje dva slepca	Matej 9:27-31
Izbačen demon gluvoće.....	Matej 9:12-34
Obezbeđen novac za porez.....	Matej 17:24-27
Iceljen gluv i slep čovek	Marko 7:11-17
Obnova slepčevog vida.....	Marko 8:22-26
Isus prolazi neviđen	Luka 4:28-10
Hvatanje ribe.....	Luka 5:1-11
Oživljenje udovičinog sina	Luka 7:11-17
Izlečenje ženske nemoći	Luka 13:10-17
Iscljenje muškaraca sa tečenjem	Luka 14:1-5
Čišćenje deset gubavih.....	Luka 17:11-19
Iscljenje Malhovog uveta	Luka 22:50,51
Pretvaranje vode u vino	Jovan 2:1-11
Iscljenje sina nastojnika	Jovan 4:46-54
Iscljenje paralizanog.....	Jovan 5:1-9
Izlečenje rođenog slepca	Jovan 9:1-7
Oživljenje Lazara	Jovan 11:38-44
Hvatanje 153 ribe.....	Jovan 21:1-14
Iceljenje ćerke Sirofenićanke.....	Matej 15:21-28; Marko 7:24-30
Hranjenje 4,000.....	Matej 15:32-39; Marko 8:1-10
Sušenje smokve.....	Matej 21:18-22; Marko 11:12-14
Centurionov paralizovan sluga	Matej 8:5-13; Luka 7:1-10
Slep i gluv opsednuti.....	Matej 12:22-32; Luka 11:14-23

- Čovek sa nečistim duhomMarko 1:21-28; Luka 4:31-37
- Isceljenje Petove tašteMatej 8:14-17; Marko 1:29-31; Luka 4:38,39
- Stišavanje bureMatej 8:23-27; Marko 4:35-41; Luka 8:22-25
- Isceljenje demoniziranogMt. 8:28-14; Marko 5:1-20; Luka 8:26-31
- Isceljenje gubavca.....Matej 8:1-4; Marko 1:40-45; Luka 5:12-16
- Oživljenje Jairove ćerke.....Mt. 9:18,19; 23-26; Marko 5:22-24; 35-43;
Luka 8:41,42; 49-56
- Žena sa krvarenjem isceljenaMatej 9:20-22; Marko 5:25-34; Luka 8:43-48
- Isceljenje nepokretnogMatej 9:1-8; Marko 2:1-12; Luka 5:17-26
- Isceljenje čoveka sa usahlom rukom..Matej 12:9-14. Marko 3:1-6; Luka 6:6-11
- Demon isteran iz dečakaMatej 17:14-20; Marko 9:14-29; Luka 9:37-41
- Progledala dva slepca.....Matej 20:29-34. Marko 10:46-52; Luka 18:35-43
- Hristos hoda po vodiMatej 14:22-27; Marko 6:45-52; Jovan 6:15-21
- Hranjenje 5,000.....Matej 14:13-21; Marko 6:30-44; Luka 9:10-17;
Jovan 6:1-14

ISUSOVE PRIČE

Reč „parabola“ navodi na misao „postavljeno jedno pored drugog“, dve stvari koje ilustruju jedna drugu. Isus je koristio parabole da pouči značajne lekcije koristeći uobičajne primere. Pojedine se javljaju u više Evanđelja, dok Jovan ne sadrži parabole.

KorovMatej 13:24-30; 36-43

Skriveno blagoMatej 13:44

Biser velike vrednostiMatej 13:45, 46

Ribarska mreža.....Matej 13:47-50

Zli slugaMatej 18:23-35

Radnici u vinogradu.....Matej 20:1-16

Dva sinaMatej 21:28-32

Kraljevska svadbena gozba.....Matej 22:1-14

Mudri i ludi sluga.....Matej 25:1-13

Talenti (novac).....Matej 25:14-30

Ovce i jarci.....Matej 25:31-46

Rast semenaMarko 4:26-29

Čuvanje domaćinstvaMarko 13:32-37

Dva dužnikaLuka 7:36-50

Dobri SamarjaninLuka 10:25-37

Prijatelj u ponoćLuka 11:5-13

Bogata ludaLuka 12:16-21

Mudri slugaLuka 12:35-40

Verni upraviteljLuka 12:42-48

Sasušena smokvaLuka 13:6-9

Velika gozbaLuka 14:15-24

Kula i oprezni kraljLuka 14:25-33

Izgubljeni novčić.....Luka 15:8-10

- Izgubljeni sin.....Luka 15:11-32
- Neverni slugaLuka 16:1-13
- Bogataš i LazarLuka 16:19-31
- Gospodar i slugaLuka 17:7-10
- Uporna udovica.....Luka 18:1-8
- Farisej i carinikLuka 18:9-14
- Povereno blago.....Luka 19:11-27
- Kuća izgrađena na steniMatej 7:24-27; Luka 6:46-49
- Kvasac.....Matej 13:33; Luka 13:20, 21
- Izgubljena ovcaMatej 18:10-14; Luka 15:3-7
- Pokrivena lampa.....Matej 5:14-16; Marko 4:21-25; Luka 8:16; 11:33-36
- Nova odeća, stara zakrpaMatej 9:16; Marko 2:21; Luka 5:36
- Novo vino, stari mehovi.....Matej 9:17; Marko 2:22; Luka 5:37, 38
- Sejač.....Matej 13:1-9, 18-23; Marko 4:3-9, 13-20;
Luka 8:4-8,11-15
- Gorušičino zrno.....Matej 13:31, 32; Marko 4:30-32; Luka 13:18, 19
- Upravnik i vinogradMatej 21:33-42; Marko 12:1-12; Luka 20:9-18
- Smokva i dodatno vremeMatej 24:32-35; Marko 13:28-31; Luka 21:29-33

POZNATI BIBLIJSKI ODELJCI

Stvaranje	Postanje 1
Edenski vrt	Postanje 2
Ulazak greha	Postanje 3:1-7
Kain i Avelj.....	Postanje 4:8-16
Nojev potop.....	Postanje 6:9 to 8:22
Vavilonska kula	Postanje 11: 1-9
Lotova žena.....	Postanje 19:24-28
Avraam i Isak.....	Postanje 22:1-19
Isav i Jakov	Postanje 25:27- 34
Jakovljeve lestve	Postanje 28:10-17
Josifov život.....	Postanje 37 to 50
Mojsije i gorući žbun	Izlazak 2:1-10
Deset zapovesti	Izlazak 20:3-17
Voda iz stene.....	Brojevi 20:10-13
Ognjene zmiје	Brojevi 21:4-9
Izvidnici i Rava.....	Isus Navin 2:1-7, 22-24
Pad Jerihona	Isus Navin 6:15-21
Gideonov poziv	Sudije 6:33-40
Gideonova armija.....	Sudije 7:15-23
Priča o Samsonu.....	Sudije 13 to 16
Ruta i Nojemina	Ruta 1 to 4
Samuilo kao dete.....	1 Samuilova 1:19 to 3:21
David pomazan za kralja.....	1 Samuilova 16:1-13
David ubija Golijata.....	1 Samuilova 17:12-54
David i Jonatan	1 Samuilova 20

Prorok kori kralja	2 Samuilova 12:1-15
Gradenje Hrama	1 Kraljevima 6
Solomonova molitva posvećenja	2 Dnevnika 6: 12-42
Blagosloven čovek.....	Psalam 1
Pastirev psalm	Psalam 23
Himna slavljenja	Psalam 103
Poziv Isaije.....	Isaija 6:1-8
Četiri mlada princa.....	Danilo 1
Navuhodonosorov čudni san.....	Danilo 2
Goruća peć	Danilo 3:8-30
Danilo u lavovskoj jami	Danilo 6
Jonina misija	Jona 1 to 4
Rađanje Jovana Krstitelja	Luka 1:57-80
Isusov rodoslov	Matej 1:1-17; Luka 3:23-38
Rađanje Isusa	Matej 1:18-25; Luka 2:1-20
Poseta mudraca	Matej 2:1-12
Propoved Jovana Krstitelja	Matej 3:1-12
Isus dečak u Hramu.....	Luka 2:41-52
Isusovo krštenje	Matej 3:13-17
Isusova iskušenja	Matej 4:1-11
Blaženstva	Matej 5:1-12
Propoved na gori	Matej 5 to 7
Gospodnja molitva	Matej 6:9-13; Luka 11:2-4
Kuća na steni.....	Matej 7:24-27
Novo rođenje.....	Jovan 3:1-21
Žena na bunaru.....	Jovan 4:1-42
Ribari ljudi	Luka 5:1-11

Vera rimskog kapetana	Luka 7:1-10
Priča o sejaču	Matej 13:1-23
Način života	Jovan 14:1-7
Prava loza.....	Jovan 15:1-17
Izgubljeni sin.....	Luka 15:11-32
Isusovo preobraženje	Matej 17:1-8
Ko je najveći?	Luka 9:43-50
Mladi bogataš.....	Marko 10:17-31
Marija i Marta	Luka 10:38-42
Zahejovo obraćenje.....	Luka 19:1-10
Dve najveće zapovesti.....	Matej 22:34-40
Sud nad nacijama	Matej 25:31-46
Marija pomazuje Isusa	Jovan 12:1-8
Poslednja večera.....	Matej 26:17-30
Izdaja Isusa.....	Luka 22:1-6; Jovan 18:1-11
Isus pred Pilatom.....	Matej 27:1-26
Isusova smrt	Matej 27:27-50
Vaskrsnuće Hristovo.....	Matej 28:1-10
Pojava vaskrslog Hrista.....	Luka 24:13-35
Isus uverava Tomu.....	Jovan 20:24-29
Veliko poslanje	Matej 28:16-20
Rađanje crkve.....	Dela Apostola 2:37-47
Divna vrata.....	Dela Apostola 3:1-16
Ananija i Saffira	Dela Apostola 5:1-11
Obraćenje Savla iz Tarsa	Dela Apostola 9:1-9
Petar posećuje Kornelija	Dela Apostola 10:1-33
Petar izbaavljen iz zatvora	Dela Apostola 12:1-19

Pavle i Varnava	Dela Apostola 13:1-13
Pavle i Sila	Dela Apostola 16:19-34
Pavle u Atini	Dela Apostola 17:16-34
Slučaj protiv Pavla	Dela Apostola 23:12-35
Pavle pred Feliksom.....	Dela Apostola 24
Pavle pred kraljem Agripom.....	Dela Apostola 25:13 do 26:32
Brodolom Pavla	Dela Apostola 27
Pavle zarobljenik i propovednik u Rimu	Dela Apostola 28:11-31
Hrišćanske dužnosti	Rimljanima 12
Pravi temelj	1 Korinćanima 3:10-17
Najveći dar	1 Korinćanima 13
Obećanje života.....	1 Korinćanima 15:12-57
Novi sveti	Otkrivenje 21:1-8

POZNATE BIBLIJSKE LIČNOSTI

STARI ZAVET

AVRAAM. Jevrejski partijar koji je živeo 2,000. g.pr.Hr. Bog je testirao njegovu veru, tražeći od njega da ponudi svog sina Isaka kao žrtvu. Kada je Bog video da je Avraam spreman da poslušati, spasio je Isaka, umesto njega uzimajući jagnje. Hrišćani i Jevreji ga nazivaju „prijateljem Božijim“; i smatraju duhovnim ocem. Nekada je ime kraće napisano kao Avram. Postanje 11:26. do 25:18.

DAVID. Ubica Golijata diva, i drugi kralj Izraela. David je bio daroviti muzičar i poeta, i napisao je mnoge od Psalama. Bog ga je zvao čovekom po Njegovom srcu. Povremeno je padao u iskušenja i obehlabrenja, ali se na kraju uvek okretao Bogu za pomoć. 1 Samuilova 16. do kraja 2 Samuilove.

DEVORA. Volela je svoju zemlju, hrabra i odvažna. Postala je sudija i prorok. Kada je zemlja bila u opasnosti, kao Jovanka Orleanka, ohrabрила je muškarce za bitku, ispirisala i povelu u veliku pobjedu. Proslavila je pobjedu sa poznatom pesmom. Sudije 4-5.

ILIJA. Jedan od Jevrejskih najmoćnijih proroka. Povremeno je hranjen na čudne načine: gavrani; vidovičina hrana i ulje; kao i anđeli. Čovek odvažnosti, nije se bojao da se usprotivi kralju. Moćan molio, doneo je kišu. Odnešen je u vohoru u nebo, pojavio se vekovima kasnije sa Hristom na Gori Preobraženja. 1 Kraljevima 17. do 19:21; 2 Kraljevima 1:1. do 2:14. Matej 17:1-13.

JELISEJ. Ogrtač Ilijin je pao na Jeliseja, i to je bio znak da je nasledio položaj. Učinio je mnoga čuda, jedan i oživljavanje dečaka. Jelisej je predvideo glad koja je trajala sedam godina. Hrabar i odvažan, više čovek pustinje nego grada. Pobjednik kako za života, tako i u smrti. 1 Kraljevima 19:19-21; 2 Kraljevima 2:1. do 8:15; 13:14-21.

ENOH. Piše da je Enoh „hodao sa Bogom“, dok ga Bog nije uzeo u nebo, bez da je umro. Otac Metusalema, najdugovečnijeg čoveka ikada. Ne samo da je Enoh hodao sa Bogom, nego Mu je ugodio, i svedočio o Njemu u periodima mraka i greha. Njegova životna priča je izrečena u jednom stihu Starog zaveta (Postanje 5:24.). Ali vidi i Postanje 5:21-27; Jevrejima 11:5; Juda 14, 15.

ISAV. Ostao je zauvek upamćen kao mladić koji je prodao prvorođstvo za činiju kaše. Zažalio je kada je bilo prekasno. Pošto nije postavio prave stvari na pravo mesto, izgubio je prvorođstvo. Postanje 25. do 27; Jevrejima 12:16, 17.

JESTIRA. Prelepa Jevrejka koja je postala žena Persijskog kralja. U momentu opasnosti istrebljenja njenog naroda, postala je njegov spasitelj. Haman, koji je planirao da ubije Mardoheja, njenog ujaka, stradao je na njegovom mestu. Proslava, Purim, se još uvek slavi kod Jevreja u spomen ovoj devojci. Knjiga se sastoji od osam poglavlja.

GIDEON. Sedmi po redu sudija Izraela, ali moćni ratnik. Pozvan od Boga da izbavi svoj narod od Midijaca. Testirao je Božiju volju koristeći ovčije runo, postavljeno na zemlji, i koje je postajalo mokro ili suvo. Koristeći jednostavnu strategiju sa lampama i svetlom pobedio je u bitci. Sudije 6:15. do 8:23.

ANA. Primer bogomugodne žene. Kao odgovor na molitvu, Bog joj je podario sina Samuila. Kao dete, odvela ga je Gospodu u Hram da tamo služi i pravila mu divan ogratač svake godine. Zahvalnost je iskazala predivnom pesmom. 1 Samuilova 1:20 do 2:19.

ISAK. Dobio je ime čovek smeha, jer kada je Bog objavio njegovim roditeljima, Avraamu i Sari, da će im dati sina u kasnom dobu, Sara se smejala. Isak je postao pastir, i jedan od velikih ljudi njegove nacije. Jevreji spajaju zajedno tri imena njihovih predaka – Avraam, Isak, Jakov. Iz te loze je došao Isus Mesija Postanje 22. do 26.

ISAIJA. Poznat kao Izraelov prorok propovednik. Malo znamo lično o njemu. Međutim knjiga pod njegovim imenom sadrži neverovatno proroštvo o Mesiji (poglavlje 53), a od 40. poglavlju do kraja, daje sjajnu sliku budućeg sveta. Čak i ime Isaija ima proročko značenje: „Jahve je spasenje“. Često je citiran u Novom zavetu. Isaija 1:1; 6:1-8; Matej 4:14-16.

JAKOV. Čovek koji je nadrmudrio svog brata, i zadobio Isavuvo pravo prvorođstva za posudu kaše. Vešt i zavodnik, ali i molio i vredan radnik. U momentu pomirenja sa bratom, Bog je promenio njegovo ime iz Jakov – „Zavodnik“ u Izrael „Princ Božiji“. Dobio je čast da se Jevreji zovu „Deca Izraela“. Postanje 25. do 37.

JEREMIJA. Veliki Jevrejski prorok, plakao je nad stanjem svog naroda. Pozvan za proroka kao jako mlad, Bog mu je dao mudrost i snagu za taj zadatak. Često neshvaćen, zlostavljan i zatvoren. Prorekao je 70 godina zarobljeničtva u Vavilonu i kasnije oslobođenje. Veći deo njegovog života je prikazan u Knjizi Jeremije. Jeremija 3:6; 20:2; 21:3; 36:1-32; Jeremija 37:13-21; 38:6-28; 43:1-7.

JOSIF. Momak čiji su zlatni snovi postali stvarnost. Izdan od strane braće koja su ga prodala u Egipat, sačuvao je hrabrost, živio plemenito, i po moći postao sledeći do Faraona. U vremenu gladi, izbavio je svoju porodicu. Vratio je dobro za zlo, kada su okrutna braća došla u njegove ruke. Posvećena duša i brilijantan um, služio je Bogu i narodu. Postanje 37. do 50.

MIRIJAM. Sestra Mojsija i Araona. Gledala je bebu Mojsija dok je plovio u korpi niz Nil. Na taj način je omogućila da njena majka bude dadilja za Mojsija u faraonovoj palati. Postala je žena vođa i prorok u Izraelu. Kada je nacija Izraela prošla kroz Crveno more, pod vođstvom Mojsija, proslavila je prolazak poznatom pesmom. Izlazak 2:4-7; 15:20, 21.

MOJSIJE. Nazvan najkrotkijim čovekom na zemlji a u isto vreme jedan od najznačajnijih ljudi. Odrasta u egipatskoj palati, Mojsije je izabrao stranu robova Jevreja, i postao njihov vođa i osloboditelj. Imao je silu da čini čuda. Biblija mu daje sledeću pohvalu: “Nikada više nije nikao u Izraelu prorok kao Mojsije, koji je Boga znao licem u lice.” (Ponovljeni zakon 34:10-12). Izlazak 2:11-15; 3:10-12; 34:29-35.

NOJE. Opomenut od Boga na dolazeći potom koji će kazniti ljude za njihove grehe, Noje je iskazao veru i sagradio arku. Njegova porodica je spašena i dovoljno životinja za ponovno širenje života. Zaslužan za izgradnju prvog oltara za slavljenje, primio je znak duge kao obećanje da nikada više zemlja neće biti uništena vodom. Postanje 6:8-22; 8:1. do 9:17.

RAVA. Kada je Jošua poslao dva špijuna da izvide Hanan, pre izvajije Judeja, u Jerihonu su bili sakriveni od Rave, koja je čula za praog Boga Izraela. Kasnije, kada je njen grad uništen, kao nagradu za njenu veru, njena porodica i ona su bili pošteđeni. Skerletno uže na njenom prozoru je bilo znak sigurnosti. Međutim njena vera i dela su komentarisani u Novom zavetu. (Jevrejima 11:31; Jakov 2:25.) Isus Navinov 2:1; 6:17.

REVEKA. Primer majke sa lošom prosudom. Postala je majka Isava i Jakova, ali je više naklonosti iskazivala Jakovu, što je kasnije dovelo do problema u porodici. Ali sa druge strane imala je viđenje budućnosti njenih sinova. Priča o njenom braku i veridbi sa Isakom je jedna od najlepših u Bibliji. Postanje 24:16-65; 27:15-17.

RUTA. Žena ljubavi i lepote. Kada je trebala da odabere između ostajanja kući i odlaska sa svekrvom u stranu zemlju, izabarala je teži put. Dok je žnjela u poljima pšenice bogatog Voaza, zadobila je njegovo srce i postala mu supruga. Postala je predak Isusa, Mesije. Njena priča od četiri poglavlja se nalazi u starozavetnoj knjizi koja nosi njeno ime.

SAMSON. Snažan u telu, slab u karakteru. Kao sudija Izraela pobedio je u mnogim bitkama, ali je pao pred zavodnim sugestijama Dalile. Duga kosa je bila simbol religijskog zaveta. Oslepljen i zatvoren od Filisteja, njegova snaga se obnovila i srušio je stubove hrama Dagona na neprijatelja. Kaže se da je ubio više neprijatelja svojom smrću nego za života. Sudije 13-16.

SAMUILO. Jedan od najvećih Izraelovih proroka. Kao dete, od majke je posvećen za služenju Bogu u Hramu (vidi Ana). Imao je čast da pomaže prva dva kralja u Izraelu, Saula i Davida. Kao dete, Samuilo je bio model svega lepog u karakteru. Kao čovek, imao je silu od Boga i prema ljudima. Dve starozavetne knjige nose njegovo ime. 1 Samuilova 1:24 do 3:21.

SARA. Kao Avramova žena, ona je majka nacije. Svi Jevreji prate svoje korene do nje. Isak je sin kojeg je rodila u starosti. Lepotica, nekada nestrljiva i teška. Ali za nju piše da je „Slušala Avrama, zvujući ga gospodarem“, i navodi se njena vera u Novom zavetu kao primer (Jevrejima 11.11.) Za stihove vidi Postanje 12:11; 15:4; 16:2, 5, 6; 17:15, 16; 18:12-15; 21:10-12.

SOLOMON. Sin Davidom, kralj Izraela, čovek mudrosi i razuma. Kada je Bog ponudio da bira između bogatstva i mudrosti, izabrao je mudrost. Međutim promašio je suštinu. Proširio je granice svog carstva, sagradio hram i palatu u Jerusalimu, ali i napravio zlatne idole na ulicama. Njegova molitva je najduža zabeležena u Pismu, i primer je jednog od najmudrijih u odluci. 1 Kraljevima 3:3. do 11:7.

NOVI ZAVET

ANDRIJA. Poznat po tome da je doveo svog brata Petra Hristu. Po zanimanju ribar, postao je sledbenik Jovana Krstitelja, pa Hrista. Kasnije je bio apostol. Značajna je njegova uloga u hranjenju 5,000, i dovođenju pojedinih Grka do Isusa. Matej 4: 18-22; Jovan 1:35-41; 6:8, 9; Jovan 12:22.

VARNAVA. Levit sa ostrva Kipra, jedan od najranijih obraćenika u hrišćansku veru. Bio je saputnik Pavlov na prvom misijskom putovanju. Bogat čovek, prodao je svoje vlasništvo da bi dao novac za Gospodnju službu. Uveo je novoobraćenog Savla iz Tasa u crkvu u Jerusalimu. Piše o njemu da „je bio dobar čovek, pun Duha Svetog i vere“ (Dela Apostola 11:24). Dela Apostola 4:36, 37; 9:26, 27; 11:23-30; 13:2; 1 Korinćanima 9:6.

JAKOV. „Gospodnji brat“. U početku, Jakov nije verovao da je Isus obećani Mesija. Ali ubedili su ga dokazi (1 Korinćanima 15:7.), pridružio se učenicima i postao vođa crkve u Jerusalimu. Vodio je Sabor u Jerusalimu gde se ispoljila njegova mudrost. Kasnije se crkva često okretala njemu za savet. Autor je poslanice koja nosi njegovo ime. Jovan 7:5; Dela Apostola 1:12-14; 15:12-21; 21:18; 1 Korinćanima 15:7; Jakov 1:1.

JAKOV APOSTOL. Bio je ribar, sin Zavedeja, brat Jovana apostola. Uvek je naveden u Isusovom najužem krugu: Petar, Jakov i Jovan. Zajedno su svedočili Probraženju i bili prisutni prilikom oživljavanja Jairove ćerke kao i u Getsemanijskom vrtu u toku Isusove molitve. Postradao je pod Irodom Agripom kao mučenik. Matej 4:21; 10:2; 17:1; Dela Apostola 1:13; 12:2.

JOVAN APOSTOL. Sinovi Zavedeja, Jovan, i njegov brat jakove, bili su poznati kao „sinovi groma“. Napustili su Jovana Krstitelja da bi sledili Hrista. Posele vaskrsnuća Hristovog, Jovan je prvi sa Petrom počeo da propoveda evanđelje. Do kraja je čekao pod krstom i Isus mu je poverio Svoju majku. Na kraju je prognan na ostrvo Patmos, od rimskih upravitelja, i nadživeo je sve apostole. Napisao je Evanđelje i poslanice koje nose njegovo ime. Marko 3:17; 9:38; 10:35-37; Luka 9:54; Jovan 19:26, 27.

JOVAN KRSTITELJ. Poslednji od starozavetnik proroka, i prethodnik Hrista. Njegova majka je bila rođaka Marijina majke Isusove, Jelisaveta. Otac mu je bio Zaharije, sveštenik u godinama. Jovan je postao veliki propovednik, i krstio je Isusa. Ubijen je po zahtevu kralja Iroda. Isus je rekao o njemu „Ne postoji živi čovek veći od Jovana Krstitelja.“ Matej 3:4-7; 11:11; 14:1-12; Marko 1:5-7; Luka 7:24-28.

JOSIF. Poznat kao muž Marijin, majke Isusove. Po zanimanju tesar, i Isus je sledio njegove korake do početka javne službe. Nazvan je „pravednim“. Opomenut o opasnosti, pobeo je sa Marijom i Isusom u Egipat, da bi se kasnije vratio u svoj dom u Nazaret, gde je Isus i odrastao. Kada je imao 12 godina, odveli su Isusa u Jerusalim. On je jedan od malo vidljivih heroja istorije. Malo znamo o njegovom životu, ništa o njegovog smrti. Matej 1:18-25; 2:1, 3-15; Luka 2:19-23, 41.

JUDA ISKARIOTSKI. Juda, čovek iz Kariota – učenik koji je izdao Isusa. Služio je kao blagajnik male apostolske grupe, Juda je izdao njihovo poverenje, bio je lopov. Žalio se što je Marija pokazala svoju ljubav Hristu, prosipajući miro na Njega. Izdao je Isusa prvosveštenicima i starešinama za trideset komada srebra. Ispunjen kajanjem, bacio je novac na tlo hrama i obesio se. Matej 26:14-16; 27:3-10; Luka 22:47, 48; Jovan 12:3-6; Dela Apostola 1:15-20.

MARKO. Poznat pod imenom Jovan Marko, saputnik Pavla i Varnave na misionarskim putovanjima i autor Evanđelja koje nosi njegovo ime. Marko govori ne o sebi, nego o Spasitelju, i to ne Njegovim rečima nego delima. Verovatno je obraćenik Petrov, koji mu se obraća kao sinu. Tradicija govori da je kasnije služio Bogu u Egiptu, sa centrom u Aleksandriji, mestu gde je poznata grčka verzija jevrejskog Starog zaveta, Septuaginta prevedena. Dela Apostola 12:12, 25; 13:13; 15:38; Kološanima 4:10; 2 Timoteju 4:11; 1 Petrova 5:13.

MARTA. Bila je sestra Marijna i Lazareva. Živela je u Vitiniji, blizu Jerusalima. U njenom domu je Isus često dolazio – bili su mu prijatelji. Jednom prilikom prekorio je Martu jer je bila anksiozna i brinula oko mnogo čega, govoreći da je njena sestra izabrala bolji deo time što je provela vreme sa Njim. Kada je Lazar umro, Marta je požudila da pozove Gospodara, i on je obnovio život njenog brata. Proslavila je to gozdom. Luka 10:38-42; Jovan 11:1, 24, 27; 12:1-8.

MARIJA, DEVIČANSKA ISUSOVA MAJKA. Proslavljena među ženama. Anđeli su objavili da je izabrana od Boga da donese Spasitelja u svet. Proslavila je Njegovo rođenje poznatom pesmom – Veličanstveni. Bila je sa Isusom dok je učinio prvo čudo, pretvarajući vodu u vino. To je bila slika onoga šta će on učiniti sa ljudskim životima – uzeti obične stvari i učiniti ih slavnima. Bila je svedok smrti njenog poznatog Sina na krstu, gde ju je predao voljenom učeniku, Jovanu, da se brine za nju. Luka 1:26-55; 2:34, 35, 41-52; Jovan 2:3-5; 19:25.

MARIJA, MARTINA SESTRA. Posvećeni prijatelj i učenik Isusa, volela je da sedi kod Njegovih stopala i sluša Njegovu reč. Kada joj je umro brat, Lazar, iskazala je svoju veru rečima: „Gospode, da si bio tu, moj brat ne bi umro.“ Pred njenim očima desilo se veliko čudo; brat je vraćen u život. Luka 10:38-42; Jovan 11:17-44; 12:1-3.

MARIJA MAGDELINA. Prvi prijatelj Isusov koji je koristila svoje imanje da poveća Njegov uticaj. Stalno ga je pratila, sve do Krsta, sahrane i kada je On ustao iz mrtvih. Prvo ga je pomešala sa vrtlarom, ali kada je progovorila prepoznala je Njegov glas i pala pred noga u slavljenju. Volela je Isusa, jer ju je oslobodio od velike nevolje. Marko 15:40, 41; 16:1-8; Luka 8:2; Jovan 19:25; 20:11-18.

NIKODIM. Jedan od vladara Jevreja, došao je do Isusa noću, zbog straha da to učini javno. Njemu je Isus rekao jednostavne, ali najznačajnije reči plana spasenja, koristeći poznatu frazu „Moraš nanovo da se rodiš“. Kasnije, kada je Isus bio u nevolji, Nikodim ga je branio, a kasnije po krstu doneo bogat miks aloje i mirte za sahranu, kao izraz svoje ljubavi. Jovan 3:1-21; 7:50, 51; 19:38-42.

PAVLE. Nazivamo ga prosto Apostol Pavle, jer posle Hrista, on je najpoznatiji čovek u istoriji. U početku posvećeni progonitelj sledbenika Hristovih, protiv svoje volje se obratio i postao jedan od vođa među apostolima. Putovao je Malom Azijom, pa do Rima, zadobijajući obraćenike i osnivajući crkve. Napisao je najmanje trinaest pisama koja sačinjavaju veliki deo Novog zaveta. Preko svojih saradnika širio je svoj uticaj. Umro je blizu Rima kao mučenik za svog Gospoda koga je voleo i služio.

Dela Apostola 8:1-3; 9:1-19; 13:1-3; 26:19, 20; Galatima 1:21; Filipljanima 3:4-16.

PETAR. Najinteresantni, dinamičan član apostolske grupe, trska koja je postala stena. On je Petar koji je ispovedio: „Ti si Hristos, Sin živog Boga“. Petru je Isus objavio Njegov plan za budućnost Crkve. Tri puta se odrekao svog Gospoda. Međutim u Maslinskoj gori, prilikom izdaje Isusa, hrabro je izvadio mač i odsekao jednom od napadača uvo. Na Pedeseticu, Petar je propovedao evanđelje sa silom, i postao moćni vođa Crkve. Matej 14:28-33; 16:13-20; Matej 26:69-75; Jovan 6:68; Dela Apostola 2:36; 4:19, 20; 5:28, 29, 40-42.

EVANĐELISTA FILIP. Nazivamo ga tako da bi ga razlikovali od Apostola Filipa. Ovaj Filip je bio običan vernik, pozvan da bude jedan od sedam đakona, koji su preuzeli dužnosti Apostola kako bi se oni posvetili drugim dužnostima. Propovedao je evanđelje u Samariji, objasnio poruku starozavetnog proročanstva Etiopljanu, visokom dvorskom službeniku. Dela Apostola 6:5; 8:5, 26, 35; 21:8.

PONTIJE PILAT. Rimski namesnik poznat u istoriji po tome da je osudio Isusa. Pilat je predao Isusa Jevrejskim vođama, i rešavao pitanje korak po korak, poslušni ga Irodu, a kasnije umesto njega nudeći Varavu. Kada ništa nije vredelo, oprao je ruke od tog događaja, i dopustio da Isus bude raspet. Matej 27:15-26; Luka 23:7-25; Jovan 18:31.

SILA. Jedan od saputnika Apostola Pavla na misijskim putovanjima. Nazvao ga vođom i vernim bratom. Poznat je događaj gde su Pavle i on bili zatvoreni u Filipima, i tada se desilo obraćenje čuvara zatvora. Poslednji put se spominje u Rimu kao prenosilac Pavlovih pisama za crkve Male Azije. Dela Apostola 15:22, 40; 16:19; 17:4; 2 Korinćanima 1:19; 1 Solunjanima 1:1; 1 Petrova 5:12.

STEFAN. Prvi hrišćanski mučenik. Jedan od sedam izabranih od naroda, na sugestiju apostola, da rešavaju praktične stvari, dok će se apostoli posvetiti drugim značajnim stvarima. Opisan je kao čovek vere i ispunjen Duhom Svetim. Njegova velika propoved, u toku kamenovanja, zapisana je u Delima 7. Jedan od prisutnih, koji su uticali na to ubistvo, bio je Saul iz Tarsa. Stefan u trenutku smrti vidi da Isus ustaje da ga dočeka u nebu. Dela Apostola 6. i 7.

TOMA. Poznat po nadimku „neverni Toma“. Međutim iz mraka on je prešao u svetlo. Bio je jedan od 12 apostola. Prilikom prvog ukazivanja Isusa apostolima posle vaskrsnuća, Toma je bio odsutan. Rekao je: „Neću verovati dok ne dotaknem njegove rane“. Posle pojave Isusa i poziva da to uradi, izjavio je: „Moj Gospod i moj Bog“. Toma je kasnije, izgleda, preneo Evanđelje u Indiju. Matej 10:3; Jovan 11:16; 14:5; 20:24-28.

TIMOTEJ, PAVLOV SIN U VERI. Timotejeva majka je bila duhovna osoba i pružila mu određeno religijsko obrazovanje i odgoj. U domu ga je poučavala Svetom pismu. Još kao mladić postao je Pavlov saputnik na misionarskim putovanjima, a kasnije i pastor u Efesu. Pavle je dve poslanice napisao njemu, dajući mu uputstva o tome kako da vodi crkvu i službu. Dela Apostola 16:1-3; 2 Timoteju 1:5; 3:15.